

การบริหารธุรกิจระหว่างประเทศ
รศ. ดร. ชนงกรณ์ กุณฑลบุตร

บทที่ 2

สภาพแวดล้อมในการบริหารธุรกิจระหว่างประเทศ

เพื่อให้ผู้เรียน

- 1 เข้าใจบทบาทของสภาพแวดล้อมที่มีต่อธุรกิจระหว่างประเทศ
- 2 วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการเมือง กฎหมาย และเศรษฐกิจต่อการดำเนินงานของธุรกิจระหว่างประเทศได้ดี

สภาพแวดล้อมของกิจการข้ามชาติ

- กิจการที่ดำเนินงานในระดับนานาชาติ ต้องพบสภาพแวดล้อมหลากหลาย เช่น
 - สภาพแวดล้อมในประเทศที่เริ่มกิจการ
(*home country*)
 - สภาพแวดล้อมในประเทศที่กิจการขยายขอบเขตการดำเนินงานไป
(*host country*)
 - และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวกับสถานการณ์ระหว่างประเทศ
(*international environment*)

สภาพแวดล้อมในการดำเนินงานระหว่างประเทศ

- สภาพแวดล้อมทางการเมืองและกฎหมาย (*Politics & Laws*)
- สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ (*Economics*)
- สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม (*Social & Culture*)
- สภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี (*Technology*)

ชีวิตคนในทุกมุมโลก อยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ที่ธุรกิจข้ามชาตินำมาให้ สภาพแวดล้อมดั้งเดิมกำลังหมดไป

สภาพแวดล้อมทางการเมือง (*Political Environment*)

- ระบบการปกครอง (*Political System*)
 - ระบบประชาธิปไตย (*Democracy*)
 - ระบบเผด็จการ (*Totalitarianism*)
 - เผด็จการคอมมิวนิสต์ (*Communist Totalitarianism*)
 - เผด็จการศาสนา (*Theocratic Totalitarianism*)
 - เผด็จการอันเนื่องมาจากเผ่าพันธุ์ (*Tribal Totalitarianism*)
 - เผด็จการขวาจัด (*Right-Wing-Totalitarianism*)

ผลทางการเมืองที่มีต่อการดำเนินธุรกิจระหว่างประเทศ

(The Effect of Political Regime on International Business)

- ความเสี่ยงทางการเมือง (*political risk*) หมายถึงแนวโน้มที่การเมืองจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดหวังและรุนแรงต่อสถานการณ์ทั่วไป ส่งผลต่อโอกาสและการดำเนินงานของธุรกิจ
 - ความเสี่ยงจากการโอนทรัพยากรต่างๆ (*transfer risk*)
 - ความเสี่ยงจากการดำเนินงาน (*operating risk*)
 - ความเสี่ยงในเรื่องของทุน (*ownership risk*)

การพิจารณาความเสี่ยงทางการเมือง

(The Consideration of Political Risk)

- พิจารณาประวัติความเป็นมาทางการเมืองของประเทศนั้น ๆ
- ศึกษากลุ่มอำนาจในสถานการณ์ปัจจุบัน
- พิจารณาถึงกลไกในการตัดสินใจในระดับปฏิบัติการ
- พิจารณาแนวโน้มในอนาคตของบุคคลหรือพรรคการเมืองที่จะเป็นรัฐบาล
- พิจารณาผลกระทบต่อธุรกิจที่จะเข้าไปลงทุนในอนาคต

ระบบการเมืองสากล

(Global Political System)

- การเคลื่อนเข้าสู่ความเป็นสากลนี้ คล้ายรูปแบบของการที่ประเทศต่างๆ จะมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วโลกและไร้รัฐหรือพรมแดนระหว่างประเทศตามแนวคิดของคาลส์ มาร์ค ผู้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับระบอบสังคมนิยมและคอมมิวนิสต์ แต่เป็นไปในทางที่ตรงข้ามกับแนวความคิดของมาร์คโดยสิ้นเชิง กล่าวคือเกิดจากระบบทุนนิยมและการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันเป็นสิ่งที่มาร์คคัดค้านและเสนอว่าควรกำจัดให้หมดไปจากโลก

สภาพแวดล้อมทางกฎหมาย

(The Legal Environment)

- กฎหมายของแต่ละประเทศมีความแตกต่างกัน ทั้งในแง่เนื้อหา บทกำหนดโทษและผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติ ทำให้กิจการข้ามชาติต้องระวัง เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมทางการตลาดในประเทศต่างๆ ต้องเกี่ยวข้องกับการนำเสนอสินค้า การโฆษณา และการส่งเสริมการขาย ซึ่งแต่ละประเทศมีกฎหมายหรือข้อบังคับที่แตกต่างกัน สิ่งเหล่านี้เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชน รัฐบาลจึงให้ความสำคัญทั้งในแง่ของการปกป้องสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภค และในแง่ของวัฒนธรรมประเพณีของชนในชาตินั้นๆ

กฎหมายสำคัญระหว่างประเทศ

(Important International Trade Laws)

- กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญา (*Intellectual Property*)
 - เครื่องหมายการค้า (*trade mark*) เป็นเครื่องหมายที่ใช้แสดงยี่ห้อ หรือสัญลักษณ์ที่ทำให้สินค้าหรือบริการของกิจการใดกิจการหนึ่งมีความแตกต่างจากผู้อื่น
 - ลิขสิทธิ์ (*copy right*) เกี่ยวข้องในส่วนที่เป็นงานวรรณกรรม ศิลปะ รวมทั้งโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างๆ
 - สิทธิบัตร (*patent*) เกี่ยวข้องในส่วนที่เป็นการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ๆ ทางเทคโนโลยี

การละเมิด (*infringement*) ทรัพย์สินทางปัญญา มี 3 รูปแบบดังต่อไปนี้

- การปลอมแปลง (*counterfeiting*)
- การปรับเครื่องหมายการค้า (*associative counterfeit*)
- การลักลอบผลิต (*piracy*)

กฎหมายป้องกันการผูกขาด

(Antitrust Law)

- เป็นกฎหมายสำหรับระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่เน้นการแข่งขันเสรี เพราะหากมีการผูกขาด การค้าเสรีย่อมเป็นไปได้ยาก การผูกขาดมีทั้งการผูกขาดโดยเอกชนหรือการผูกขาดโดยรัฐ การผูกขาดโดยเอกชนเกิดจากกิจการขนาดใหญ่มีความได้เปรียบทั้งในแง่เงินทุนและการบริหารจัดการ สามารถมีส่วนแบ่งตลาดสูงถึงขั้นที่สามารถกำหนดราคาขายได้ตามที่ต้องการเพราะไม่มีคู่แข่ง ส่วนการผูกขาดโดยรัฐได้แก่การที่รัฐเข้ามาดำเนินธุรกิจและใช้อำนาจรัฐปกป้องไม่ให้กิจการอื่นแข่งขัน เช่น รัฐวิสาหกิจ

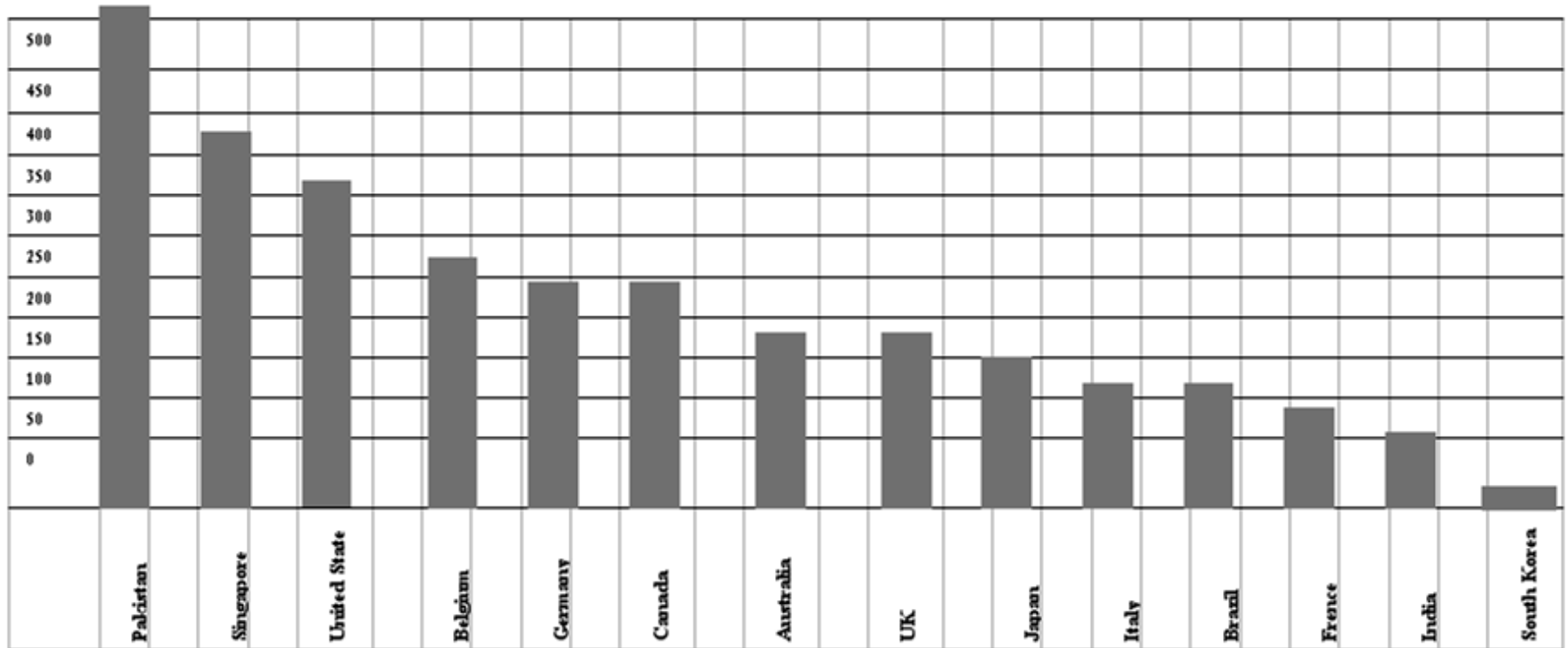

การแก้ไขพิพาท (*Conflict Resolution*)

- การแก้ปัญหาคความขัดแย้งทางธุรกิจของแต่ละประเทศมีลักษณะแตกต่างกัน บางประเทศการแก้ปัญหาไม่นิยมนำเรื่องสู่ศาล แต่นิยมเจรจาประนีประนอมกันมากกว่า เช่นประเทศในกลุ่มทางเอเชีย บางประเทศนิยมแก้ปัญหาในการนำเรื่องสู่ศาล เช่นประเทศในกลุ่มทางตะวันตก การติดต่อทางธุรกิจในประเทศเหล่านี้จะผูกพันกันด้วยข้อสัญญามากกว่าความผูกพันส่วนตัว และการประนีประนอม เมื่อเกิดกรณีพิพาทขึ้นก็นำเรื่องฟ้องร้องในศาล ดังนั้นเวลาทำสัญญาจึงต้องพิจารณาโดยละเอียด

ตารางที่ 2-1 การเปรียบเทียบจำนวนนักกฎหมายของประเทศต่างๆต่อประชากร 100,000คน

สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ

(*Economic Environment*)

- สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจทั้งในประเทศเจ้าของทุน (*home country*) ประเทศที่รับการลงทุน (*host country*) และเศรษฐกิจโลก (*world economy*) มีส่วนสนับสนุนหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจของบริษัทข้ามชาติ และมีผลถึงธุรกิจเกี่ยวเนื่องไม่ว่าธุรกิจที่เป็นแหล่งวัตถุดิบ (*supplier*) หรือธุรกิจที่สนับสนุนการดำเนินงาน

ระบบเศรษฐกิจ

(*Economic system*)

- ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม (*Capitalism*)
- ระบบคอมมิวนิสต์ (*Communism*)
- ระบบเศรษฐกิจผสม (*Mixed Economy*)

การปรับองค์การของรัฐเป็นเอกชน (Privatization)

- การบริหารในรูปแบบของเอกชน (*private business*) มีประสิทธิภาพมากกว่าการบริหารแบบรัฐเป็นผู้ดำเนินการมาก
- ปัจจัยบางชนิดไม่ใช่หน้าที่ของรัฐ
- หน่วยงานหลายหน่วยงานเป็นภาระ
- เป็นแรงกดดันจากกลไกทางการค้าเสรีที่เกิดขึ้นตามกระแสโลก

การแปรรูปรัฐวิสาหกิจหรือ การร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน

- เป็นการกระตุ้นให้เกิดการค้าเสรี
- ทำให้ธุรกิจของรัฐต้องเรียนรู้ที่จะพัฒนาหรือหาแหล่งเทคโนโลยีเข้ามาใช้
- ก่อให้เกิดการพัฒนากิจการของไทย

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

(Economic Integration)

- *integration*) โดยเป็นการตกลงร่วมกันระหว่างประเทศต่าง ๆ ซึ่งมักอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะลดอุปสรรคทางการค้าทั้งในส่วนที่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภาษี (*tariffs*) และอุปสรรคที่ไม่ใช่ภาษี (*non-tariffs*) ตลอดจนกฎระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่มีผลต่อการค้าระหว่างประเทศและขจัดให้หมดไปในที่สุด เพื่อให้เกิดเสรีในการเคลื่อนย้ายสินค้าและบริการ ตลอดจนปัจจัยทางการผลิตระหว่างประเทศ ซึ่งในที่สุดก่อให้เกิดผลดีต่อผลผลิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในกลุ่ม

ระดับของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ (*Level of Economic Integration*)

- เขตการค้าเสรี (*free trade area*)
- การรวมกลุ่มทางศุลกากร (*customs union*)
- ตลาดร่วม (*common market*)
- สมาพันธ์ทางเศรษฐกิจ (*economic union*)
- สมาพันธ์ทางการเมือง (*political union*)

เขตความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (*The Economic Cooperation Areas*)

- สหภาพยุโรป (*European Union*) www.eurunion.org
- เขตการค้าเสรีอเมริกาเหนือ (*The North American Free Trade Agreement* หรือ *NAFTA*) www.nafta.org
- กลุ่มแอนดีน (*Adean Group*) www.comunidadandina.org
- กลุ่มเมอร์คอเซอร์ (*Mercosur*) www.mercosur.org
- เขตความร่วมมือทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (*Asia Pacific Economic Cooperation*) www.apec.org

สภาพแวดล้อมทางเทคโนโลยี

(*Technological Environment*)

- หมายถึงปัจจัยทางด้านวิทยาการใหม่ๆที่เกิดขึ้นในโลก ในแขนงต่างๆไม่ว่าจะเป็นวิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ การบริหารจัดการ คำว่า “เทคโนโลยี” ในความหมายของการบริหารธุรกิจไม่ได้จำกัดอยู่ที่สิ่งประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์หรือวิศวกรรมศาสตร์เท่านั้น แต่ยังรวมถึงเทคโนโลยีทางการบริหารจัดการ เช่น “การบริหารเชิงกลยุทธ์” (*strategic management*) หรืออื่นๆ

ภาพ สภาพแวดล้อมที่เลวร้ายที่สุดได้แก่ ความขัดแย้งทางการเมืองและสงคราม

การอภิปรายท้ายบท

- จงอภิปรายถึงกรณีที่บริษัทผลิตอาหารของไทย จะไปดำเนินธุรกิจในประเทศจีน ผู้บริหารของบริษัทควรมีการพิจารณาสภาพแวดล้อมภายในประเทศจีนที่จะมีผลต่อการดำเนินธุรกิจของตนอย่างไร ให้สรุปเป็นข้อ ๆ พร้อมทั้งยกเหตุผลประกอบ
- การพิจารณาความเสี่ยงทางการเมืองควรเริ่มต้นอย่างไร และมีกระบวนการอย่างไรเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ใกล้เคียงความเป็นจริง
- การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในที่ต่าง ๆ มีผลดีต่อเศรษฐกิจของแต่ละประเทศอย่างไรและมีผลเสียอย่างไร
- เขตความร่วมมือทางเศรษฐกิจในเอเชียแปซิฟิก (APEC) จะมีผลต่อธุรกิจในประเทศไทยอย่างไร
- การแปรรูปรัฐวิสาหกิจ (privatization) จะมีบทบาทต่อการค้าระหว่างประเทศอย่างไร มีผลดีและผลเสียอย่างไรบ้าง ในกรณีของประเทศไทย ควรมีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจหรือไม่ อภิปรายพร้อมทั้งยกเหตุผลประกอบให้เหมาะสม

เว็บไซต์แนะนำ

CNN & Fortune	http://money.cnn.com
องค์การการค้าโลก	http://www.wto.org/
เขตการค้าเสรีอาเซียน	http://www.aseanse.org/
World fact book	http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/us.html